

散文

張小芳

Savi Istasipal

Takbanuaz Bunun

巒群布農語

布農族東群部落學校專任教師

❖ 創作理念

Ma-aq saak a nanu tu asa malhamu mopa ta tu pentataip, nopa na maqtu ang mapasnava ki malas-Bubunun, siin itu-Bununtuza tu teklas. Miku-aq tu madia naak a kuzkuza-un malanbabaas saak, uka el-u-an maqtu maqasivun mapapatas. Ma-aq saak a itu-Takbanuaz tu bunun. Uu tu, kama-uka ka itu-Takbanuaz tu sinpapatas haan hapav ti, kama-uka amin a itu-Takbanuaz tu petasan na maqtu iskusia pinanaam. Lusqa saak asa ispasaduu дума bunun tu, ma-aq naam a Takbanuaz tu qalinga ka makitvevi, amin i duuq na maqtu ang minqansiap mindozung a sinpalas-Bubunun un. Duuq inaaq a sinpapatas a ni-i tu madozung a, tuza tu ladu-azav ang saak. Kopa ta. Uninang! Miquumisang!

我一直很渴望能參與這樣相關的競賽，因為可以透過這樣的互動得到學習族語的機會，以及吸收布農文化的知識。但是，我實在是因為工作的關係而忙不過來，一直都沒有時間靜下心來寫寫文章。我是巒群布農族的族人，在文學上比較少有屬於巒群布農語的文章，也比較少有巒群布農語的書籍可參考與練習。僅希望能藉此，讓其他的族人能夠欣賞巒群布農語的語言之美，也期許自己能夠學會更多的詞彙，而且族語是越說越溜。如果在拼音書寫上有不順暢的地方，也請多多指導與賜教。最後，獻上我的感謝！祝福您！

Issia tama naak tu sinpalimaduq

Ma-aq saak tu ihaan ang pasnanava-andaqvas ta isnanava-an a, inaam a malas-Tauluu tu masnanava ka, tupa tu asa dau mapatas i pali-uni “Kilim Bunun Mapabazbaz” tu paipatasan. Altupa saam tastulumaq tu haiza in punti-un qamisan haan Taihuku ta miqumis a, uu tu, ni-i saam patantutungu ki andidingalan tu bunun, ni-i saak amin niap tu na simaq a kilimun mapabazbaz. Tupa-uk tama ki inagak tu kaisalpu-an a, lusqa tama tudaing qalinga samantuk zaku tupa tu, “Zaku-av a kilimun bazbaz i!” Tan-a saak a, makansuu saak malqaiipu tama naak paliqansiap mapabazbaz.

Mapabazbaz in a, taqu ka tama tu ma-aq tu atikis ang naiipa dau ka, madia inaam a quma. Maupa ma-aq a quma ka dadaduqan amin i paaz minvunu, ni-i kis sauzan i pu-i, hutan haiza ang duma mama-aq tu kaununkaunun. Ma-aq tama naak a lusqa tatini uka tais-aan, paaq pu-un tupa naiipa tu: “Ma-aq is madanuq is mavulvul in a, na haiza tu tastuqani-an haan taaq ta kuzakuza, tuza tu miqdidaiingaz tu kuzkuza-un is miliskin. Uu tu, ma-aq is saduu in tu mini-amin kalaas in a, manahip a is-aang tu na malisvala in ata. Mastaan in is saduu ki paaz i makansuqdung taiuvluvun in tu sanvali-un a, tuza tu maszang i tingpaq daingaz tu tinbibinqal sadu-an...” Minmazav a tama tu matutbu qalinga isqaitun sunbang tiqavun a mata. Samingming saak tama tu mindaudauk siqanimulmul. “Almananu mita Bununtuza tu isqumisan kaunun a, sia maduq ta.” Ni-i tu naiipun tu ma-aq tama sia ta iliskinun i, sidaudauk naiipa pinsiqnalun a mata sadaqda saduu....

Dungzav in a tama bazbaz tupa tu, “Ma-aq mita Bununtuza qabas ang tu ukaang a Lipuung a sia mita maduq a kaunun miqumis. Ma-aq sia Bununtuza sinpaliqabasan a pali-uni ‘Dusa Vali’ tu taisandu-un a mata sia ki vali a, patinganan Bunun naiipa tu ‘buan’. Ma-aq buan a masnava sia tama siin uvaz-az i matin-un, minang maduq, siin patuqavit i is-atusasamu. Muqna buan taqu tu, ma-aq is mamu’mu ka buan a, asa tu maisiminang maduq saukamaduq tu tastukaupa ka is-unququma ka, asa tu kapimantuk lus-an, kaupaka qamisan ni-i tu panduu lus-an. Ma-aq is ni-i tu kapimaupa lus-an a, na min-uni dau minlilibus, nait miniqumis, nait malatpu amin nastu ti tu bunun. Paiskatudiip a Bununtuza lulus-an.” “Maisna-isaq mita maduq un minhaiza tu qabas ang i?” Taitaqdut saak i tama tu qalinga, naupa haiza naak a na asa-un maqansiap salaz.

Sinisbisun sia tama mata antalam tu, “Maupa ta tu, ma-aq a pali-uni ki maisna-isaq mita Bununtuza maduq un minhaiza. Ma-aq dau qabas ang a, haiza

散文

laning-avan, lusqa dau bunun kukut-aq i titi ma-un, papia bunun a tisma-un mataz. Uu tu, tain-aa nainka tu hajza dau haan Taungqusaviq ta patus, iskalunan a kukulpa tu duuq maqtu ang mindangaz siza patus ta, lusqa tu tausiuq a kukulpa musqu ka patus a. Ma-aq tudiip qaipis a kan-anak naipa tupa in tu, na sia ta dau mindangaz siza. Tuza tu ansapaq a qaipis i patus maisnadajza kusbai minsuma, paiskatudiip in ata bunun ni-i in kukut-aq i ma-un tu hajza in a patus a. Uu tu hajza dau tas-a ivutdaingaz, lusqa maldadauk a danum ni-i tu si-atikis i taqдутan i ivutdaingaz danum a. Ma-aq kakalang saduu ka miliskin tu na kilimun a ivutdaingaz un mapatupa tu na paintataip mapakakalat. Tupa kakalang dau tu, ‘Na su-u ka tangus kalat zaku.’ Amu maqaitqait kakalang tu kalkal a, ni-i tu panmiku-aq. Kusi-a-an kakalang i qaltis-ima ta maqaltisqaltis i ivutdaingaz a. Si-atikis in danum a, ma-aq bunun a saduu tu hajza tudiip maduq haan tanba-aq ta sikavilun i tabikunaz. Muqna in ata Bunun minang maduq miqumis.”

“Maupa ta mita maduq minhajza. Inkatudiip ata Bununtuza hajza in atusasamu tupa-un tu masamu ma-un i kukulpa, masamu ma-un i qaipis, masamu ma-un i kakalang. Ma-aq is minang maduq a, masamu malabut i tabikunaz, aupa atumasqaingun dau. Sia amin maimadaddaingaz taqu tu maupa ta dau.” Mazima ka tama kis tunaqtung in a, madia ang sia ta na asa-un tu’ngun bazbaz. Ma-aq saak tu tudiip a, lusqa miliskin tu kanaqtungan in naak a paipatasan. Ihaan in saak tu taldaing in tu sidaukdauk in miliskin tu, ma-aq sia tama asa-un tuqna zaku.

Ma-aq saak tu hajza in a uvav-az tu siza-un in bunun a, paiskatudiip saak muqna pinanaam malas-Bubunun. Hajza tu sanavan, tantungu saak i tama lumaq palidudusa saam bazbaz. Makuniv saak tupa tu, kapanu-un innaak a sinpalis-Bunun i uka bunun maqtu saikastaan zaku. Ma-aq tama tu tan-a ka, mudaukdauk sunbang tupa tu, “Duuq sinaduu asu maduq?” Lusqa saak tinsuu antalam tu, “Sinaduu ki!” Bazbaz tama tupa tu, “Ma-aq mita maduq i sadu-an a, ma-aq is kapu-aq tu na kalaas in a, mangmang tu lusqa mamamanqa, maszang ni-i tu maqansiap tu saikasku-aq a duma. Uu tu, ma-aq is minbulav in a, mudaukdauk sinisnis a maduq a.”

Ma-aq tan-a-un a, maszang a tama kavavaivi ki bazbaz. Lusqa tu ma-aq saak tu na munlumaq tunlaihlai tu haan daan a, minmantuk saak miliskin sia tu tama naak i sinpalinutu ka. Amu pakadaqvis qan a tama maqasam i zaku tu, ma-aq ata bunun is mapasnava ka, maszanga ki kalaas tu maduq tun. Asa tu kan-anak sibaas miliskin, asa tu malusbut mapasnanava, asa tu sinisnis a is-aang saduu ki bunun. Sia tun a, issia tama naak tu pali-uni ki itu-maduq tu kaiqansaiipan.

父親的小米哲學

記得念高中的時候，國文老師要我們寫一篇題目是「田野訪問」的作文作業。雖然，我們一家移居臺北城市已有三年。但是，與隔壁鄰居的互動，實是微乎其微，也不知要找哪位人物作訪談。我將我的困擾告訴父親，父親眼神篤定地對我說：「就訪問我啊！」我一聽完趕緊把握機會，就這樣開始了與父親的訪談。

訪談中，父親談及其少時，因為我們家有很多土地。而大半的土地幾乎都種植稻米，其他就種玉米、地瓜等等的雜糧。身為獨子的父親娓娓訴說：「插秧苗還有除草的工作，真的是一件辛苦的差事，整個工作都是在泥濘中滾爬。不過，看到纍纍的結穗，想到一家人的生活不愁吃穿了，也忘卻了辛苦。尤其，最愛在烈陽下，看著低頭搖擺已成熟的稻穗，似金黃色的波浪……。」父親突然閉目不語，深深吸了一口氣，我靜靜凝視著父親漸漸嚴肅的臉。「其實，小米才是我們布農族的主食。」父親緩緩睜開他的眼睛，眼神迷濛看著遠方，思緒似乎回到更久更久以前……。

父親終於開口說：「原來，在日據時期之前，早期布農族的飲食文化，小米是主食。在『兩個太陽』的故事裡，被布農族父子射中眼睛的太陽。後來被稱為『月亮』的他，教父子二人織布、如何種小米、立規範。並與族人約定，在他每一次的盈虧，需圍繞小米的工作與成長，舉行祭典儀式，年年不能間斷。若不遵從，就會變成植物、或動物、或遭滅族，我們布農族從此便有了祭典。」「那小米是怎麼來的？」我不禁好奇地打岔了父親的話題。

父親眯起雙眼回答說：「布農族的小米起源說，是這樣的。以前，有一次大水災，因為吃食生肉，有多人因此死亡。後來聽聞玉山有火種，就拜託癩蛤蟆取火種。結果，癩蛤蟆因潛入水中，火因而熄滅。此時，紅嘴黑鴨自告奮勇幫人類取火種。果然，紅嘴黑鴨奮力啣著火種回來，人類就開始用火煮食。但是，有一條大蛇，擋住水流的出口，洪水依然沒退。有隻螃蟹見狀，就急中生智找大蛇較量要互咬對方。螃蟹說：『大蛇您就先咬我吧。』螃蟹因外殼堅硬而沒事，螃蟹就用牠的雙鉗夾斷大蛇身體好幾段。水退之後，族人在下坡處，發現了一串小米勾在海金沙草的枝葉上，族人再次展開種植小米的生活。」

散文

「小米就是這樣來的。從此以後，布農族的禁忌規範裡，有條是禁食癩蛤蟆、紅嘴黑鴨以及螃蟹。而在耕種小米時，族人會刻意留下海金沙草，以示感恩。就是這樣，而這些都是聽先輩們說的。」父親在每次講完故事後，總是會有歇後語。當時，這對我而言，它僅只是一個訪談的作業。我是在成長中，才慢慢地領悟到父親在故事裡，他想要傳達給我的訓勉。

嫁夫生女之後，我才開始重新學說自己的族語。有一次夜晚，在娘家與父親閒聊，我驕傲地告訴父親，我在族語學習上的成就，似乎沒有人可以超越我。父親聽了，輕吐了一口氣說：「你有看過小米嗎？」我不假思索地應答說：「有啊！」他繼續往下說：「小米在開花要結穗的時候，頭會抬高高的，總覺得自己是最了不起。但是，在小米穗粒飽滿成熟的過程，它就會慢慢地把頭垂下。」

乍聽之下，覺得父親有些答非所問。但是在回程的車上，仔細咀嚼著父親所說的話。我突然頓悟了！原來，父親用小米結穗的過程，來比喻人在學習上的態度。希望我能自己反思，要我不斷地學習；要我懂得如何謙卑待人。這就是我父親的小米哲學。

「小米就是這樣來的。從此以後，布農族的禁忌規範裡，有條是禁食癩蛤蟆、紅嘴黑鴨以及螃蟹。而在耕種小米時，族人會刻意留下海金沙草，以示感恩。就是這樣，而這些都是聽先輩們說的。」父親在每次講完故事後，總是會有歇後語。當時，這對我而言，它僅只是一個訪談的作業。我是在成長中，才慢慢地領悟到父親在故事裡，他想要傳達給我的訓勉。

嫁夫生女之後，我才開始重新學說自己的族語。有一次夜晚，在娘家與父親閒聊，我驕傲地告訴父親，我在族語學習上的成就，似乎沒有人可以超越我。父親聽了，輕吐了一口氣說：「你有看過小米嗎？」我不假思索地應答說：「有啊！」他繼續往下說：「小米在開花要結穗的時候，頭會抬高高的，總覺得自己是最了不起。但是，在小米穗粒飽滿成熟的過程，它就會慢慢地把頭垂下。」

乍聽之下，覺得父親有些答非所問。但是在回程的車上，仔細咀嚼著父親所說的話。我突然頓悟了！原來，父親用小米結穗的過程，來比喻人在學習上的態度。希望我能自己反思，要我不斷地學習；要我懂得如何謙卑待人。這就是我父親的小米哲學。